

รูปแบบการบริหารแบบมีส่วนร่วมโดยใช้สถานศึกษา ชุมชน
และองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเป็นฐานเพื่อพัฒนาแหล่งเรียนรู้ใน
โรงเรียนแม่หลวงอุปถัมภ์ไทยคีรี สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา
ประถมศึกษาเชียงราย เขต 4*

THE PARTICIPATIVE MANAGEMENT MODEL USING SCHOOL,
COMMUNITIES AND LOCAL GOVERNMENT ORGANIZATION
BASED FOR LEARNING RESOURCES DEVELOPMENT OF
MAELAUNGUPPATHUMTHAIKEEREE SCHOOL,
CHIANGRAI PRIMARY EDUCATIONAL SERVICE AREA OFFICE 4

พจนนา ประยศ

Pornnapa Prayot

โรงเรียนแม่หลวงอุปถัมภ์ไทยคีรี

Maelaunguppathumthaikere School, Thailand

E-mail: kajeab357@gmail.com

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อพัฒนารูปแบบการบริหารแบบมีส่วนร่วมโดยใช้สถานศึกษา ชุมชน และองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเป็นฐานเพื่อพัฒนาแหล่งเรียนรู้ในโรงเรียนแม่หลวงอุปถัมภ์ไทยคีรี วิจัยดำเนินการวิจัยและพัฒนา 4 ขั้นตอน คือ 1) ศึกษาข้อมูลพื้นฐานโดยศึกษาสภาพปัญหาและแนวทางแก้ไข ปัญหา เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง สัมภาษณ์ผู้บริหารและครูผู้ปฏิบัติงานของโรงเรียนต้นแบบ 5 โรงเรียน และสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 11 คน โดยใช้แบบสัมภาษณ์ 2) สร้างรูปแบบโดยการยกร่างและตรวจสอบความเหมาะสมของรูปแบบจากผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 7 คน 3) ศึกษาผลการใช้รูปแบบ นำไปใช้กับครู ปีการศึกษา 2563 - 2564 รวมจำนวน 54 คน และรายงานสรุปผลการใช้ 4) ประเมินรูปแบบโดยครู จำนวน 54 คน สถิติที่ใช้ คือ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน วิเคราะห์เนื้อหาและสรุปข้อมูลผลการวิจัยพบว่า 1) การพัฒนาและใช้แหล่งเรียนรู้โดยใช้หลักการบริหารแบบมีส่วนร่วมและกระบวนการวิจัยปฏิบัติการ ควรกำหนดวัตถุประสงค์ กิจกรรม กระบวนการบริหารจัดการอย่าง

* Received 17 May 2022; Revised 25 May 2022; Accepted 28 May 2022

เป็นระบบและต่อเนื่อง โดยผู้บริหารต้องเป็นผู้นำการปฏิบัติ 2) รูปแบบมี 5 องค์ประกอบ ได้แก่ หลักการ จุดมุ่งหมาย กระบวนการ การวัดและประเมินผล และเงื่อนไขความสำเร็จ โดยมีกระบวนการ 5 ขั้นตอน ได้แก่ ขั้นวิเคราะห์ปัญหา ขั้นวางแผน ขั้นดำเนินการ ขั้นสังเกตผลและประเมินผล ขั้นชื่นชมและสะท้อนผล 3) ผลการใช้รูปแบบ ทำให้สถานศึกษามีแหล่งเรียนรู้ ได้แก่ แหล่งเรียนรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่น (การปักผ้ามัดหมี่-การทำผ้าเขียนเทียน) ห้องสมุด ธนาคารขยะ แปลงเกษตร โรงเรือนเลี้ยงไก่ และห้องสื่อและนวัตกรรมโรงเรียน และนักเรียนมีความรู้ความเข้าใจ มีทักษะและคุณลักษณะอันพึงประสงค์ และความพึงพอใจต่อการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ โดยใช้แหล่งเรียนรู้ในระดับมากที่สุด 4) ผลการประเมินรูปแบบโดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด

คำสำคัญ: รูปแบบการบริหารแบบมีส่วนร่วม, สถานศึกษา, ชุมชน, องค์การท้องถิ่นเป็นฐาน, แหล่งเรียนรู้ในโรงเรียน

Abstract

The objectives of this research article were to development the participative management model using school, communities and local government organization based for learning resources development of Maelaunguppathumthaikereee school by research and development methodology 4 steps as follow; 1) to study basic information about the participative management model by survey, literature reviewing, 5 school administrators and 11 academic experts by interview. 2) To create the drafting the model and checking and the models' suitability assessment by 7 the academic experts, the data were collected by focus group discussion and questionnaires. 3) To implement participative management model in 2563BE-2564BE academic year by 54 teachers, the research tools were achievement summary report. And 4) to evaluate the model that the data was collected from 54 teachers in 2563BE-2564BE academic year by questionnaires. The statistics used for data analysis were the percentage, mean, standard deviation, content analysis and summary. The finding showed as follow: 1) for learning resources development using participatory management principles and action research process, the school administrator should set goals, activities, management process and be leader to action continuously improvement. 2) The participative management model consists of 5 components; (1) Principle, (2) objectives, (3) process (4) evaluation and (5) key success factors, and the procedure include 5 steps as follow: step 1: Analysis, step 2: Plan, step 3: Action, step 4: Observe

and Evaluation and step 5: Reflection. 3) The results of implementation the model showed the students had knowledge, competencies, desirable characteristics and satisfaction towards learning activities using learning resources were at the highest level. And 4) the result of model evaluation in overall was at the highest level.

Keywords: Participative Management Model, School, Communities, Local Government Organization-Based, Learning Resources Development

บทนำ

การจัดการศึกษาตามแผนการศึกษาแห่งชาติ ให้ความสำคัญกับการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วน เพื่อสร้างการรับรู้ ความเข้าใจ การยอมรับ และเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา เปิดโอกาสให้คนไทยทุกคนได้รับโอกาสในการจัดการศึกษาและเรียนรู้ตลอดชีวิตอย่างมีคุณภาพ สามารถพัฒนาศักยภาพและขีดความสามารถให้เต็มตามศักยภาพของแต่ละบุคคล ดำรงชีวิตอย่างมีความสุข สอดคล้องกับหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง และการเปลี่ยนแปลงของโลก ศตวรรษที่ 21 โดยยึดหลักการจัดการศึกษาที่สำคัญ คือ หลักการจัดการศึกษาเพื่อปวงชน (Education for All) หลักการจัดการศึกษาเพื่อความเท่าเทียมและทั่วถึง (Inclusive education) หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง (Sufficiency economy) และหลักการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วนของสังคม (All for education) รวมทั้งยึดตามเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน (Sustainable Development Goals: SDGs 2030) และประเด็นประเทศ ซึ่งมีเป้าหมายในการจัดการศึกษาด้านผู้เรียน (Learner aspirations) คือการมุ่งพัฒนาผู้เรียนทุกคนให้มีคุณลักษณะ และทักษะการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 (3Rs8Cs) เข้าถึงการศึกษาที่มีคุณภาพและมาตรฐานอย่างทั่วถึง เสมอภาค และเท่าเทียมกัน มีระบบการศึกษาที่มีคุณภาพ สามารถพัฒนาผู้เรียนให้บรรลุขีดความสามารถและเต็มศักยภาพ และพัฒนาประสิทธิภาพของระบบการบริหารจัดการให้ทุกภาคส่วนของสังคมมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาที่ตอบสนองความต้องการของประชาชนและพื้นที่ โดยมียุทธศาสตร์สำคัญ ได้แก่ ยุทธศาสตร์การจัดการศึกษาเพื่อความมั่นคงของสังคมและประเทศชาติ ยุทธศาสตร์การผลิตและพัฒนากำลังคน การวิจัย และนวัตกรรมเพื่อสร้างขีดความสามารถในการแข่งขันของประเทศ การพัฒนาศักยภาพคนทุกช่วงวัย และการสร้างสังคมแห่งการเรียนรู้ ยุทธศาสตร์การสร้างโอกาส ความเสมอภาค และความเท่าเทียมทางการศึกษา ยุทธศาสตร์การจัดการศึกษาเพื่อสร้างเสริมคุณภาพชีวิตที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม และยุทธศาสตร์การพัฒนาประสิทธิภาพการบริหารจัดการศึกษา ทั้งนี้ในการพัฒนาคุณภาพการศึกษา ได้เปิดโอกาสให้ทุกภาคส่วนของสังคม อาทิ บุคคล ครอบครัว ชุมชน สังคม ภาคเอกชน สถานประกอบการ มูลนิธิ สถาบันและองค์กรต่าง ๆ ในสังคมที่มีศักยภาพและความพร้อมสามารถเข้ามามีส่วนร่วมในการดำเนินการจัดการศึกษาในรูปแบบที่หลากหลาย

เพื่อส่งเสริมให้เกิดเครือข่ายความร่วมมือในการพัฒนาคุณภาพการศึกษา โดยมีตัวชี้วัดที่สำคัญ คือ จำนวนองค์กร สมาคม มูลนิธิหรือหน่วยอื่นที่เข้ามาจัดการศึกษาหรือร่วมมือกับสถานศึกษา ทั้งของรัฐ เอกชน และองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเพิ่มขึ้น และสัดส่วนการมีส่วนร่วมสนับสนุน การศึกษาของภาคเอกชน ภาคประชาชน และภาคีเครือข่ายเมื่อเทียบกับรัฐ เป็นต้น (สำนักงาน เลขาธิการสภาการศึกษา, 2560)

การจัดการศึกษาที่ทุกภาคส่วนในสังคมมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา ทำให้บทบาทของแต่ละภาคส่วนที่เกี่ยวข้องมีการเปลี่ยนแปลงโดยมุ่งระดมทรัพยากรเพื่อสร้างสรรค์ระบบ การศึกษาให้มีคุณภาพ เพื่อสามารถพัฒนาศักยภาพของผู้เรียนทุกคนตามเป้าหมายที่กำหนดต้อง อาศัยความร่วมมือร่วมใจของทุกฝ่ายในการร่วมจัดการศึกษา สนับสนุนช่วยเหลืออย่างเต็มที่ตาม ความพร้อมและบทบาทหน้าที่ของตน สอดคล้องกับแนวคิดการบริหารการศึกษาโดยใช้ สถานศึกษาและชุมชนเป็นฐาน ซึ่งเป็นความพยายามในการพึ่งตนเองของชุมชนโดยสมาชิกใน ชุมชนมีส่วนร่วมกำหนดความต้องการว่าอะไรคือสิ่งสำคัญที่สุดสำหรับการศึกษาของเด็กในชุมชน บุคลากรการให้บริการและการใช้ประโยชน์จากทรัพยากรในชุมชนเพื่อตอบสนองความต้องการ ของชุมชน รวมทั้งร่วมรับผิดชอบดูแลการศึกษาอย่างเป็นทางการและนอกระบบสำหรับคน ในชุมชน (Flaxman, E., 2001) และแนวคิดกระบวนทัศน์ใหม่ในการบริหารจัดการศึกษาที่มี ลักษณะการร่วมกันดำเนินกิจกรรมระหว่างความสัมพันธ์ระหว่างสถานศึกษา และชุมชน กระจายอำนาจระหว่างสถานศึกษา ผู้ปกครอง และชุมชน มีส่วนร่วมและความเป็นกันเอง มีเป้าหมายในการค้นหาวัตถุประสงค์ร่วมกัน มีทางเลือกและวิธีดำเนินการที่หลากหลาย (Dodd, A. W. & Konzal, J. L., 2002) ดังนั้นการบริหารการศึกษาโดยสถานศึกษาและชุมชนเป็นฐานจึง มีวัตถุประสงค์หลัก คือ การคืนอำนาจการบริหารจัดการสถานศึกษาจากรัฐให้แก่ชุมชน ในทาง ปฏิบัติจะเป็นการเพิ่มความรับผิดชอบในการจัดการศึกษาให้แก่ชุมชนและผู้ปกครอง โดยมีความ เชื่อว่าแนวทางดังกล่าวจะทำให้ผู้รับบริการการศึกษามีความพึงพอใจในการจัดการศึกษาที่จัด ให้หลักสูตรของโรงเรียนจะตอบสนองความต้องการและค่านิยมของผู้ปกครองและชุมชนมาก ที่สุด (สุกัญญา แซ่ม้อย, 2555)

แหล่งเรียนรู้เป็นองค์ประกอบสำคัญของการพัฒนาคุณภาพการศึกษาและส่งเสริม การเรียนรู้ตลอดชีวิตทั้งในเรื่องความคิด ความเข้าใจในคุณค่า คุณธรรม และทัศนคติต่อสิ่งต่าง ๆ ได้อย่างกว้างขวาง สามารถนำมาประยุกต์ใช้กับการศึกษาทั้งระบบ นอกระบบ และตามอัธยาศัย และยังสามารถนำมาบูรณาการให้เหมาะสมกับการจัดการศึกษาแต่ละระดับการศึกษาได้ ดังนั้น สถานศึกษาจึงมีบทบาทสำคัญในการสนับสนุนให้ผู้สอนและผู้เรียนได้ใช้แหล่งเรียนรู้ โรงเรียนแม่ หลวงอุปถัมภ์ไทยคีรี ได้จำแนกแหล่งเรียนรู้เพื่อใช้ในการจัดการเรียนรู้ ดังนี้ 1) แหล่งเรียนรู้ที่ เป็นบุคคล 2) แหล่งเรียนรู้ที่เป็นสถานที่ 3) แหล่งเรียนรู้ที่เป็นสื่อสารสนเทศและสื่อเทคโนโลยี ต่าง ๆ และจัดกิจกรรมการเรียนรู้ให้กับนักเรียนอย่างหลากหลาย ได้แก่ กิจกรรมการปักผ้ามัด และการทำผ้าเขียนเทียน กิจกรรมส่งเสริมนิสัยรักการอ่าน กิจกรรมโรงเรียนปลอดขยะ กิจกรรม

ปลูกผักปลอดสารพิษ กิจกรรมการเลี้ยงไก่พันธุ์ไข่ และกิจกรรมโครงการต่าง ๆ ซึ่งนักเรียนสามารถแสวงหาความรู้ด้วยตนเองได้ แหล่งเรียนรู้ที่กล่าวมาแล้วข้างต้น เป็นปัจจัยหนึ่งที่มีอิทธิพลต่อการศึกษาในยุคปัจจุบันและอนาคตที่จะเพิ่มพลังการเรียนรู้รวมถึงสนับสนุนให้นักเรียนเป็นบุคคลแห่งการเรียนรู้และเกิดสังคมแห่งการเรียนรู้ แต่ด้วยข้อจำกัดในการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้ในโรงเรียน ซึ่งเป็นปัญหาที่สืบเนื่องตั้งแต่ปีการศึกษา 2561 โรงเรียนได้ประสบปัญหาในการพัฒนาแหล่งเรียนรู้ของโรงเรียน คือ การบริหารจัดการไม่สามารถใช้ประโยชน์ด้านพื้นที่ได้อย่างมีประสิทธิภาพและเกิดประโยชน์สูงสุด อันเนื่องมาจากพื้นที่มีจำกัด แหล่งเรียนรู้มีปริมาณจำกัด ไม่ทันสมัย ไม่หลากหลาย ไม่สอดคล้องกับเนื้อหาสาระการเรียนรู้ และอยู่ในสภาพไม่พร้อมใช้งาน การใช้และการติดตามผลการใช้แหล่งเรียนรู้ไม่เป็นระบบและไม่ต่อเนื่อง และขาดงบประมาณสนับสนุนในการพัฒนาแหล่งเรียนรู้ และด้านการมีส่วนร่วมพบว่า การมีส่วนร่วมในการวางแผนระหว่างโรงเรียนกับชุมชนน้อย ขาดการวางแผนและจัดกิจกรรมร่วมกันระหว่างวิทยากรท้องถิ่นกับผู้สอน ชุมชนขาดความพร้อมที่จะให้ความอนุเคราะห์แก่สถานศึกษาหรือผู้เรียน ทั้งด้านกำลังทรัพย์และการให้บริการ ข้อเสนอแนะจากรายงานการประเมินตนเองของสถานศึกษาปีการศึกษา 2562 โดยความเห็นชอบของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ได้กำหนดแนวทางการพัฒนาคุณภาพการศึกษา ดังนี้ 1) การบริหารจัดการโดยเน้นการมีส่วนร่วมกับทุกภาคส่วนในการพัฒนาโรงเรียนสู่โรงเรียนแห่งคุณภาพ 2) พัฒนาผู้เรียนให้มีคุณภาพตามสมรรถนะของหลักสูตรเน้นงานอาชีพตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง 3) ปรับปรุงพัฒนาอาคารสถานที่ให้น่าอยู่ ปลอดภัย ร่มรื่น 4) จัดกิจกรรมเสริมหลักสูตรอย่างต่อเนื่องและหลากหลาย เพิ่มโอกาสและประสบการณ์การเรียนรู้ให้ผู้เรียนได้ปฏิบัติจริง เรียนรู้จากสื่อและภูมิปัญญาท้องถิ่นตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง 5) จัดทำระบบสารสนเทศแหล่งเรียนรู้และภูมิปัญญาท้องถิ่นให้ครอบคลุมทุกกลุ่มสาระการเรียนรู้เพื่อประโยชน์ต่อการนำมาใช้ในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน และ 6) ส่งเสริมให้ครูจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้แหล่งเรียนรู้ที่หลากหลาย ให้นักเรียนได้แสวงหาความรู้ เน้นกระบวนการคิด การลงมือปฏิบัติจริง และมีส่วนร่วมในการจัดบรรยากาศและสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ (โรงเรียนแม่หลวงอุปถัมภ์ไทยคิริ, 2562)

จากสภาพปัญหาและแนวทางการพัฒนาดังกล่าวข้างต้น ผู้วิจัยในฐานะผู้อำนวยการโรงเรียนแม่หลวงอุปถัมภ์ไทยคิริ จึงสนใจพัฒนารูปแบบการบริหารแบบมีส่วนร่วมโดยใช้สถานศึกษา ชุมชน และองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเป็นฐานเพื่อพัฒนาแหล่งเรียนรู้ในโรงเรียนแม่หลวงอุปถัมภ์ไทยคิริ สำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 4 โดยดำเนินการวิจัยและพัฒนาในปีการศึกษา 2562 - 2564 เพื่อพัฒนาระบบการบริหารแบบมีส่วนร่วมระหว่างสถานศึกษา ชุมชน และองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้ในโรงเรียนให้มีคุณภาพและมีประสิทธิภาพ พร้อมทั้งส่งเสริมสนับสนุนให้ครูจัดการเรียนการสอนโดยใช้แหล่งเรียนรู้ในโรงเรียนเพื่อพัฒนาคุณภาพผู้เรียนด้านผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน

ด้านทักษะการเรียนรู้ ทักษะการปฏิบัติ ทักษะการคิด และคุณลักษณะอันพึงประสงค์ตามที่หลักสูตรกำหนด

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

เพื่อพัฒนารูปแบบการบริหารแบบมีส่วนร่วมโดยใช้สถานศึกษา ชุมชน และองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเป็นฐานเพื่อพัฒนาแหล่งเรียนรู้ในโรงเรียนแม่หลวงอุปถัมภ์ไทยศิริ

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ เป็นการวิจัยและพัฒนา (Research and Development) แบ่งการวิจัยออกเป็น 4 ขั้นตอน ดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 การศึกษาข้อมูลพื้นฐานของรูปแบบการบริหารแบบมีส่วนร่วมโดยใช้สถานศึกษา ชุมชน และองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเป็นฐานเพื่อพัฒนาแหล่งเรียนรู้ในโรงเรียนแม่หลวงอุปถัมภ์ไทยศิริ โดยดำเนินการวิจัย 4 ขั้นตอน ได้แก่ ขั้นที่ 1 ศึกษาสภาพปัญหาและแนวทางแก้ไขปัญหาการบริหารแหล่งเรียนรู้ในโรงเรียนแม่หลวงอุปถัมภ์ไทยศิริ โดยการประชุมครูจำนวน 27 คน และคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน จำนวน 13 คน รวมจำนวน 40 คน ได้มาโดยวิธีการคัดเลือกแบบเจาะจง ขั้นที่ 2 ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ แนวคิดการบริหารจัดการศึกษาแบบมีส่วนร่วม แนวคิดการบริหารการศึกษาโดยสถานศึกษา ชุมชนและองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเป็นฐาน แนวคิดการจัดการแหล่งเรียนรู้ในโรงเรียน แนวคิดการวิจัยเชิงปฏิบัติการ และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องในประเทศและต่างประเทศ วิเคราะห์ข้อมูลโดยการวิเคราะห์เนื้อหาและสรุปข้อมูล ขั้นที่ 3 ศึกษาการบริหารแหล่งเรียนรู้ในโรงเรียนของโรงเรียนต้นแบบ โดยสัมภาษณ์ผู้บริหารและครูที่ปฏิบัติงาน จำนวน 5 โรงเรียน โรงเรียนละ 2 คน รวม 10 คน ได้มาโดยการคัดเลือกแบบเจาะจง เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้าง ผ่านการตรวจสอบความเที่ยงตรงของเนื้อหาโดยผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 5 คน ซึ่งมีคุณสมบัติเป็นผู้เชี่ยวชาญด้านการบริหารการศึกษา ด้านการบริหารสถานศึกษา ด้านการวิจัยและพัฒนา และด้านการวัดและประเมินผล โดยข้อคำถามมีค่าเที่ยงตรงเท่ากับ 1.00 สามารถนำไปใช้ได้ วิเคราะห์ข้อมูลโดยการวิเคราะห์เนื้อหาและสรุปข้อมูล และขั้นที่ 4 การสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 11 คน ได้แก่ ผู้เชี่ยวชาญด้านการบริหารการศึกษา ผู้เชี่ยวชาญด้านการบริหารสถานศึกษา ตัวแทนสถานศึกษา ชุมชน และองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น โดยวิธีการคัดเลือกแบบเจาะจง เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้าง ผ่านการตรวจสอบความเที่ยงตรงของเนื้อหาโดยผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 5 คน ซึ่งมีคุณสมบัติเป็นผู้เชี่ยวชาญด้านการบริหารการศึกษา ด้านการบริหารสถานศึกษา ด้านการวิจัยและพัฒนา และด้านการวัดและประเมินผล โดยข้อคำถามมีค่าเที่ยงตรงเท่ากับ 1.00 สามารถนำไปใช้ได้ วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติคือ การวิเคราะห์เนื้อหาและสรุปข้อมูล

ขั้นตอนที่ 2 สร้างรูปแบบการบริหารแบบมีส่วนร่วมโดยใช้สถานศึกษา ชุมชน และองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเป็นฐานเพื่อพัฒนาแหล่งเรียนรู้ในโรงเรียนแม่หลวงอุปถัมภ์ไทยศิริ โดยดำเนินการวิจัย 2 ขั้นตอน ได้แก่ ขั้นที่ 1 ยกร่างรูปแบบและจัดทำคู่มือการใช้รูปแบบ และขั้นที่ 2 ตรวจสอบความเหมาะสมของรูปแบบฯ โดยผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 7 คน ได้แก่ ผู้เชี่ยวชาญด้านการบริหารการศึกษามีประสบการณ์ไม่น้อยกว่า 10 ปี หรือมีผลงานวิจัยหรือมีบทบาทสำคัญด้านการบริหารการศึกษา การพัฒนาแหล่งเรียนรู้ ผู้เชี่ยวชาญด้านการบริหารสถานศึกษามีประสบการณ์ไม่น้อยกว่า 10 ปี และมีผลงานการบริหารจัดการโรงเรียนที่ประสบความสำเร็จ และผู้เชี่ยวชาญด้านการวัดและประเมินผลการศึกษาเป็นผู้ปฏิบัติการสอนในระดับอุดมศึกษาอย่างต่อเนื่องไม่น้อยกว่า 10 ปี หรือมีผลงานวิจัยหรือมีบทบาทสำคัญด้านการวัดและประเมินผลการศึกษา ได้มาโดยการคัดเลือกแบบเจาะจง โดยใช้การสนทนากลุ่ม เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยคือ แบบตรวจสอบความเหมาะสมของรูปแบบ มีลักษณะเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ ผ่านการตรวจสอบความตรงของเนื้อหาโดยผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 5 คน ซึ่งมีคุณสมบัติเป็นผู้มีความรู้ความเชี่ยวชาญด้านการวิจัยและพัฒนา การวัดและประเมินผล และการบริหารการศึกษา วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติคือ ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน จากนั้นนำข้อเสนอแนะมาปรับปรุงแก้ไขรูปแบบก่อนนำไปใช้

ขั้นตอนที่ 3 ศึกษาผลการใช้รูปแบบการบริหารแบบมีส่วนร่วมโดยใช้สถานศึกษา ชุมชน และองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเป็นฐานเพื่อพัฒนาแหล่งเรียนรู้ในโรงเรียนแม่หลวงอุปถัมภ์ไทยศิริ โดยนำรูปแบบไปใช้จริงกับครูในปีการศึกษา 2563 จำนวน 29 คน และปีการศึกษา 2564 จำนวน 25 คน ผลการใช้รูปแบบฯ นำเสนอใน 2 ประเด็น ได้แก่ 1) สรุปผลการพัฒนาแหล่งเรียนรู้ในโรงเรียน และ 2) สรุปผลการใช้แหล่งเรียนรู้ในโรงเรียนในการจัดการเรียนการสอน วิเคราะห์ข้อมูลโดยการวิเคราะห์เนื้อหาและสรุปข้อมูลผลการใช้รูปแบบ

ขั้นตอนที่ 4 ประเมินรูปแบบการบริหารแบบมีส่วนร่วมโดยใช้สถานศึกษา ชุมชน และองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเป็นฐานเพื่อพัฒนาแหล่งเรียนรู้ในโรงเรียนแม่หลวงอุปถัมภ์ไทยศิริ โดย 1) ประเมินรูปแบบฯ ด้านปัจจัยนำเข้า ด้านกระบวนการ และด้านผลผลิต กลุ่มผู้ให้ข้อมูล ได้แก่ ครู ปีการศึกษา 2563 จำนวน 29 คน และปีการศึกษา 2564 จำนวน 25 คน ซึ่งเป็นผู้นำรูปแบบไปปฏิบัติจริงในปีการศึกษา 2563 - 2564 ได้มาโดยการคัดเลือกแบบเจาะจง เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบประเมิน มีลักษณะเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ ผ่านการตรวจสอบความเที่ยงตรงของเนื้อหาโดยผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 5 คน ซึ่งมีคุณสมบัติเป็นผู้เชี่ยวชาญด้านการบริหารการศึกษา ด้านการบริหารสถานศึกษา ด้านการวิจัยและพัฒนา และด้านการวัดและประเมินผล โดยข้อคำถามมีค่าเที่ยงตรงเท่ากับ 1.00 สามารถนำไปใช้ได้ และวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติ คือ ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และ 2) ประเมินความพึงพอใจต่อการดำเนินงานตามรูปแบบฯ กลุ่มผู้ให้ข้อมูล ได้แก่ คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน เจ้าหน้าที่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ผู้นำชุมชน/ผู้นำท้องถิ่นเขตพื้นที่บริการ ผู้ปกครองนักเรียน ในปี

การศึกษา 2563 จำนวน 320 คน และปีการศึกษา 2564 จำนวน 320 คน ได้มาโดยการคัดเลือกแบบเจาะจง เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล คือ แบบประเมิน มีลักษณะเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ ผ่านการตรวจสอบความเที่ยงตรงของเนื้อหาโดยผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 5 คน โดยข้อคำถามมีค่าเที่ยงตรงเท่ากับ 1.00 สามารถนำไปใช้ได้ และวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติ คือ ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ผลการวิจัย

การวิจัยและพัฒนารูปแบบการบริหารแบบมีส่วนร่วมโดยใช้สถานศึกษา ชุมชน และองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเป็นฐานเพื่อพัฒนาแหล่งเรียนรู้ในโรงเรียนแม่หลวงอุปถัมภ์ไทยศิริ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 4 มีผลการวิจัยดังนี้

1. ผลการศึกษาข้อมูลพื้นฐาน สามารถสรุปผลการวิจัยได้ว่า

1.1 ผลการศึกษาสภาพปัญหาและแนวทางแก้ไขปัญหาการบริหารแหล่งเรียนรู้ในโรงเรียน พบว่า โรงเรียนได้ประสบปัญหาการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้ของโรงเรียนไม่สามารถใช้ประโยชน์ด้านพื้นที่ได้อย่างมีประสิทธิภาพและเกิดประโยชน์สูงสุด อันเนื่องมาจากพื้นที่มีจำกัด ไม่ทันสมัย อยู่ในสภาพไม่พร้อมใช้งาน การใช้และการติดตามผลการใช้แหล่งเรียนรู้ไม่เป็นระบบและไม่ต่อเนื่อง และขาดงบประมาณในการพัฒนาแหล่งเรียนรู้ในโรงเรียน ชุมชน ขาดความพร้อมในการให้ความอนุเคราะห์แก่สถานศึกษาหรือผู้เรียน ทั้งด้านกำลังทรัพย์ และการใช้แหล่งเรียนรู้ในการจัดการเรียนการสอนมีจำกัด ไม่หลากหลาย และไม่สอดคล้องกับเนื้อหาสาระ การเรียนรู้ ดังนั้นโรงเรียนจึงต้องการพัฒนาแหล่งเรียนรู้ในโรงเรียนให้มีความพร้อมสำหรับจัดการเรียนการสอน โดยกำหนดนโยบายการพัฒนาและใช้แหล่งเรียนรู้และการส่งเสริมการมีส่วนร่วมของผู้มีส่วนเกี่ยวข้องกับสถานศึกษา ตามหลักการบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐาน

1.2 ผลการศึกษาแนวคิด ทฤษฎี เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง พบว่า การพัฒนาแหล่งเรียนรู้ในโรงเรียนและใช้แหล่งเรียนรู้ในโรงเรียนในการจัดการเรียนการสอน โดยใช้หลักการบริหารแบบมีส่วนร่วมและกระบวนการวิจัยปฏิบัติการ ได้แก่ การวิเคราะห์และวางแผน การปฏิบัติ การติดตามและสังเกตผล และการสะท้อนผล และเงื่อนไขความสำเร็จ คือ การให้อิสระและความคล่องตัวในการบริหารจัดการของโรงเรียน กำหนดเป้าหมายและแนวทางไว้ชัดเจน การมีภาวะผู้นำที่มีความรู้ความสามารถและวิสัยทัศน์ของผู้บริหาร และการมีส่วนร่วม มีความรับผิดชอบ การเอาใจจริงเอาใจ ตั้งใจทำงานของครู คณะทำงาน และชุมชน

1.3 ผลการศึกษาการบริหารแหล่งเรียนรู้ในโรงเรียนของโรงเรียนต้นแบบ พบว่า การพัฒนาและใช้แหล่งเรียนรู้สำหรับส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิต ให้ผู้เรียนได้รับความรู้ ฝึกปฏิบัติและสร้างความรู้ด้วยตนเอง โดยใช้การบริหารแบบมีส่วนร่วมของโรงเรียน ชุมชน และองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและกระบวนการบริหาร PDCA นำภูมิปัญญาท้องถิ่นเข้ามาเป็นแหล่งเรียนรู้ในชุมชน และส่งเสริมการจัดการเรียนการสอนโดยใช้แหล่งเรียนรู้ในโรงเรียนและ

นำเสนอผลงานที่เกิดจากการใช้แหล่งเรียนรู้ในชุมชน โดยผู้บริหารต้องเป็นผู้นำการปฏิบัติและมีกระบวนการบริหารจัดการอย่างเป็นระบบ ชัดเจน ต่อเนื่อง และไปในทิศทางเดียวกัน

1.4 ผลการสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิ พบว่า การพัฒนาแหล่งเรียนรู้ของโรงเรียน โดยความร่วมมือของสถานศึกษา ชุมชน และองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเพื่อใช้แหล่งเรียนรู้ในการพัฒนากระบวนการเรียนรู้ของนักเรียนและชุมชน ต้องสร้างความสัมพันธ์กับเครือข่ายของกลุ่มผู้มีส่วนร่วมให้เห็นถึงความสำคัญและประโยชน์ของการมีส่วนร่วมตามบทบาทอย่างแท้จริง ดำเนินกิจกรรมควรระบุวัตถุประสงค์และเป้าหมายที่ชัดเจน และผู้บริหารมีภาวะผู้นำสูง กล้าคิด กล้าตัดสินใจ

2. ผลการสร้างรูปแบบการบริหารแบบมีส่วนร่วมโดยใช้สถานศึกษา ชุมชน และองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเป็นฐานเพื่อพัฒนาแหล่งเรียนรู้ในโรงเรียนแม่หลวงอุปถัมภ์ไทยศิริ สามารถสรุปผลการวิจัยได้ดังนี้

2.1 รูปแบบการบริหารแบบมีส่วนร่วมโดยใช้สถานศึกษาชุมชน และองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเป็นฐานเพื่อพัฒนาแหล่งเรียนรู้ในโรงเรียนแม่หลวงอุปถัมภ์ไทยศิริ มีองค์ประกอบสำคัญ 5 องค์ประกอบ ได้แก่ หลักการ จุดมุ่งหมาย กระบวนการ การวัดและประเมินผล และเงื่อนไขความสำเร็จ โดยกระบวนการบริหารแบบมีส่วนร่วมโดยใช้สถานศึกษาชุมชน และองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเป็นฐาน มี 5 ขั้นตอน ได้แก่ ขั้นวิเคราะห์ปัญหา (Analysis) ขั้นวางแผน (Plan) ขั้นดำเนินการ (Action) ขั้นสังเกตผลและประเมินผล (Observe and Evaluation) ขั้นชื่นชมและสะท้อนผล (Reflection)

2.2 รูปแบบการบริหารแบบมีส่วนร่วมโดยใช้สถานศึกษาชุมชน และองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเป็นฐานเพื่อพัฒนาแหล่งเรียนรู้ในโรงเรียนแม่หลวงอุปถัมภ์ไทยศิริ โดยรวมมีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด และคู่มือการใช้รูปแบบฯ โดยรวมมีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด

3. ผลการใช้รูปแบบการบริหารแบบมีส่วนร่วมโดยใช้สถานศึกษา ชุมชน และองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเป็นฐานเพื่อพัฒนาแหล่งเรียนรู้ในโรงเรียนแม่หลวงอุปถัมภ์ไทยศิริ สามารถสรุปผลการวิจัยได้ดังนี้

3.1 ผลการพัฒนาแหล่งเรียนรู้ในโรงเรียนในด้านบุคลากร ด้านทรัพยากรสารสนเทศ ด้านอาคารสถานที่ ด้านการบริการ ด้านความร่วมมือกับชุมชนและผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง มีดังนี้

แหล่งเรียนรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่น (การปักผ้ามัด - การทำผ้าเขียนเทียน) ได้แต่งตั้งครูรับผิดชอบห้องแหล่งเรียนรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่น (การปักผ้ามัด - การทำผ้าเขียนเทียน) จัดทำระบบสารสนเทศ ปรับปรุงทางด้านกายภาพ พื้นที่ใช้สอย และมุมจัดนิทรรศการความรู้ มีวัสดุอุปกรณ์และอุปกรณ์ที่ทันสมัย พร้อมให้บริการนักเรียนและชุมชน และประชาสัมพันธ์ชุมชนและผู้เกี่ยวข้องเพื่อขอความร่วมมือในการทำกิจกรรม

แหล่งเรียนรู้ห้องสมุด ได้มอบหมายให้ครูทำหน้าที่บรรณารักษ์ห้องสมุด ส่งเสริมให้ครูเข้ารับการอบรมความรู้ความเข้าใจในการบริหารจัดการห้องสมุด จัดหาทรัพยากรสารสนเทศให้ครบถ้วน เพียงพอ มีความหลากหลาย ทันสมัย และเน้นการให้บริการทรัพยากรอิเล็กทรอนิกส์ ปรับปรุงทางด้านกายภาพของห้องสมุด มุ่งส่งเสริมการอ่าน มุมแนะนำหนังสือใหม่ มุมอาเซียน มุมคุณธรรม ป้ายประชาสัมพันธ์ต่าง ๆ เพิ่มช่องทางการบริการโดยใช้สื่อ Social network และประชาสัมพันธ์ชุมชนและผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง เพื่อขอความร่วมมือและสนับสนุนการทำกิจกรรม

แหล่งเรียนรู้ธนาคารขยะ ได้พัฒนาความรู้และทักษะการบริหารจัดการธนาคารขยะ จัดระบบสารสนเทศ สร้างห้องธนาคารขยะ จัดทำป้ายข้อมูล สัญลักษณ์ต่าง ๆ ให้ทันสมัย มอบหมายให้ครูและนักเรียนรับผิดชอบให้ความรู้และอำนวยความสะดวกในการใช้แหล่งเรียนรู้ มีการจัดซื้อขายขยะ ชุมชนและผู้เกี่ยวข้องเข้ามามีส่วนร่วมในการใช้บริการ ให้ความร่วมมือและสนับสนุนกิจกรรม

แหล่งเรียนรู้แปลงเกษตร โดยการพัฒนาความรู้และทักษะการเกษตร แก่ครูและนักเรียน จัดระบบสารสนเทศการดำเนินงาน พัฒนาแปลงเกษตร ระบบแหล่งน้ำ ให้เข้าถึงแปลงเกษตร มีที่กักเก็บน้ำให้สามารถใช้ได้ตลอดปี จัดทำป้ายข้อมูล และสัญลักษณ์ มอบหมายให้ครูและนักเรียนรับผิดชอบแปลงเกษตร ประชาสัมพันธ์และสื่อสารกับชุมชนและผู้เกี่ยวข้องเพื่อขอความร่วมมือและสนับสนุนการทำกิจกรรมทั้งด้านวัสดุอุปกรณ์ งบประมาณ ภูมิปัญญาท้องถิ่น

แหล่งเรียนรู้โรงเรียนเลี้ยงไก่ โดยพัฒนาความรู้และทักษะการเลี้ยงไก่ พันธุ์ไข่แก่ครูและนักเรียน จัดทำสารสนเทศ พัฒนาระบบโรงเรียนเลี้ยงไก่ให้เอื้อต่อการเรียนรู้ ปรับปรุงพื้นที่ภายในและภายนอกโรงเรียนให้สะอาดถูกหลักสุขาภิบาล จัดทำป้ายสัญลักษณ์และข้อมูลต่าง ๆ มอบหมายให้ครูและนักเรียนรับผิดชอบโรงเรียนเลี้ยงไก่ ประชาสัมพันธ์และสื่อสารกับชุมชนและผู้เกี่ยวข้องเพื่อขอความร่วมมือและสนับสนุนการทำกิจกรรมทั้งด้านวัสดุอุปกรณ์ งบประมาณ ภูมิปัญญาท้องถิ่น

แหล่งเรียนรู้ห้องสื่อและนวัตกรรมการโรงเรียน ได้มอบหมายให้ครูรับผิดชอบห้องสื่อและนวัตกรรมการเรียน ทำสารสนเทศ จัดเก็บสื่อและนวัตกรรมอย่างเป็นระบบ มีบัญชีควบคุมการจัดทำสื่อและนวัตกรรมและการนำสื่อนวัตกรรมไปใช้ จัดหาสื่อและนวัตกรรมจากแหล่ง ต่าง ๆ จัดพื้นที่ใช้สอนแยกเป็นสัดส่วนชัดเจน จัดหาครุภัณฑ์และอุปกรณ์ที่ทันสมัยเข้ามาไว้ให้บริการ เน้นการให้บริการยืมสื่อ นวัตกรรมสำหรับนำไปใช้ในการจัดการเรียนการสอนในห้องเรียน ประชาสัมพันธ์และสื่อสารกับชุมชนและผู้เกี่ยวข้องเพื่อขอความร่วมมือและสนับสนุนการทำกิจกรรม

3.2 ผลการใช้แหล่งเรียนรู้ในโรงเรียนสำหรับการจัดการเรียนการสอนผ่านเกณฑ์การประเมินที่กำหนดไว้ สรุปผลการวิจัยได้ดังนี้

ด้านความรู้ นักเรียนมีความรู้ความเข้าใจในวิธีการปักผ้ามัดและ การทำผ้าเขียนเทียน การใช้ห้องสมุด กระบวนการดำเนินงานธนาคารขยะและการคัดแยกขยะ การปลูกผักปลอดสารพิษ การเลี้ยงไก่พันธุ์ไข่ และการใช้สื่อนวัตกรรมหรือโครงการในการศึกษาหาความรู้

ด้านทักษะ นักเรียนมีทักษะและสามารถสร้างผลิตภัณฑ์ภูมิปัญญาท้องถิ่นจากผ้ามัดและผ้าเขียนเทียน มีทักษะด้านการอ่านและการเขียน มีความสามารถดำเนินงานในกิจกรรมธนาคารขยะ และสามารถคัดแยกขยะได้อย่างถูกต้อง มีความสามารถ และทักษะในการจัดการเชิงธุรกิจจากการผลิต จำหน่ายและส่งเสริมสนับสนุนโครงการอาหารกลางวันของโรงเรียน

ด้านคุณลักษณะอันพึงประสงค์ นักเรียนมีคุณลักษณะรักในความเป็นไทยและเห็นคุณค่าของการอนุรักษ์วัฒนธรรมในท้องถิ่นของตนเอง ใฝ่เรียนรู้ มีนิสัยรักการอ่าน และใช้เวลาว่างให้เกิดประโยชน์ มีจิตสำนึกและตระหนักในเรื่องความสะอาด ดำเนินชีวิตตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง มีวินัย ซื่อสัตย์สุจริต และอยู่อย่างพอเพียง

ด้านการมีส่วนร่วม ภูมิปัญญาท้องถิ่น ผู้ปกครอง ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการสนับสนุนการจัดการเรียนการสอน

ด้านความพึงพอใจ นักเรียนมีความพึงพอใจต่อการจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้แหล่งเรียนรู้การศึกษา 2563 โดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.35$, S.D. = 0.04) และปีการศึกษา 2564 โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.71$, S.D. = 0.07) โดยพบว่า ผลการประเมินโดยรวมปีการศึกษา 2564 สูงกว่าปีการศึกษา 2563

4. ผลการประเมินรูปแบบการบริหารแบบมีส่วนร่วมโดยใช้สถานศึกษา ชุมชน และองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเป็นฐานเพื่อพัฒนาแหล่งเรียนรู้ในโรงเรียนแม่หลวงอุปถัมภ์ไทยศรีสามารถสรุปผลการวิจัยได้ดังนี้

4.1 ผลการประเมินรูปแบบ ปีการศึกษา 2563 โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.51$, S.D. = 0.27) และปีการศึกษา 2564 โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.73$, S.D. = 0.29) โดยพบว่า ผลการประเมินโดยรวมปีการศึกษา 2564 สูงกว่าปีการศึกษา 2563

4.2 ผลการประเมินความพึงพอใจของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ชุมชน และองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นต่อการดำเนินงานตามรูปแบบการบริหารแบบมีส่วนร่วมโดยใช้สถานศึกษา ชุมชน และองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเป็นฐานเพื่อพัฒนาแหล่งเรียนรู้ในโรงเรียนแม่หลวงอุปถัมภ์ไทยศรี สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 4 ปีการศึกษา 2563 โดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.48$, S.D. = 0.30) และปีการศึกษา 2564 โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.62$, S.D. = 0.30) โดยพบว่า ผลการประเมินโดยรวมปีการศึกษา 2564 สูงกว่าปีการศึกษา 2563

อภิปรายผล

การวิจัยและพัฒนาารูปแบบการบริหารแบบมีส่วนร่วมโดยใช้สถานศึกษา ชุมชน และองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเป็นฐานเพื่อพัฒนาแหล่งเรียนรู้ในโรงเรียนแม่หลวงอุปถัมภ์ไทยศิริ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 4 สามารถอภิปรายผลในประเด็นต่าง ๆ ดังต่อไปนี้

1. จากการศึกษาค้นคว้าข้อมูลพื้นฐาน พบว่า การพัฒนาแหล่งเรียนรู้ในโรงเรียนให้มีความพร้อมสำหรับจัดการเรียนการสอน ควรกำหนดนโยบายการพัฒนาและใช้แหล่งเรียนรู้และการส่งเสริมการมีส่วนร่วมของผู้มีส่วนเกี่ยวข้องกัสถานศึกษา โดยใช้หลักการการบริหารแบบมีส่วนร่วม และกระบวนการวิจัยปฏิบัติการ กำหนดวัตถุประสงค์ เป้าหมาย และกิจกรรมที่ชัดเจน มีกระบวนการบริหารจัดการอย่างเป็นระบบ ต่อเนื่อง และไปในทิศทางเดียวกัน นำภูมิปัญญาท้องถิ่นเข้ามาเป็นแหล่งเรียนรู้ในชุมชน ส่งเสริมการจัดการเรียนการสอนโดยใช้แหล่งเรียนรู้ในโรงเรียนและนำเสนอผลงานที่เกิดจากการใช้แหล่งเรียนรู้ในชุมชน โดยผู้บริหารต้องเป็นผู้นำการปฏิบัติ มีภาวะผู้นำสูง กล้าคิดกล้าตัดสินใจ ซึ่งเป็นไปโดยสอดคล้องกับงานวิจัยของ ธนพล ด้านวิวัฒน์วงศ์ และคณะ ที่ได้เสนอแนวทางแก้ไขปัญหการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้ของโรงเรียนบ้านริมใต้ ได้แก่ การส่งครูผู้สอนไปอบรมหรือเข้าร่วมการประชุมสัมมนาเพื่อพัฒนาตนเองให้มีความเชี่ยวชาญในรายวิชาที่ตนเองรับผิดชอบ วางแผนจัดทำปฏิทินการสอนให้ชัดเจน เพื่อที่จะจัดหาผู้ทรงคุณวุฒิที่มีความถนัดเฉพาะทางมาให้ความรู้แก่ผู้เรียนได้อย่างเหมาะสม ประเมินผลสภาพแหล่งเรียนรู้ กำหนดให้มีผู้ตรวจสอบข้อมูลการใช้แหล่งเรียนรู้จากผู้เรียน ประเมินผลการใช้แหล่งทรัพยากรการเรียนรู้ การจัดเก็บผลงานของผู้ใช้แหล่งเรียนรู้ ตรวจสอบแบบบันทึกการศึกษาของผู้เรียน ประเมินความพึงพอใจของผู้เรียน เพื่อนำมาปรับปรุงแก้ไขและใช้เวลาในการดำเนินการให้เหมาะสมตามระยะเวลาที่กำหนด (ธนพล ด้านวิวัฒน์วงศ์ และคณะ, 2561) เช่นเดียวกับผลการวิจัยของ เพ็ญญา ชูพงษ์ ที่พบว่า รูปแบบที่เหมาะสมในการแก้ปัญหาของโรงเรียนขนาดเล็กแบบมีส่วนร่วมของชุมชนและองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น คือ การแก้ปัญหาต้องมีความยืดหยุ่นในการกำหนดรูปแบบให้เหมาะสมกับสภาพพื้นที่ วัฒนธรรม และความพร้อมของแต่ละท้องถิ่น ควรมึนโยบายให้มีความชัดเจนและต่อเนื่องในการแสวงหาความร่วมมือในการจัดการศึกษาร่วมกัน ส่งเสริมให้มีแผนปฏิบัติงานด้านวิชาการ ด้านงบประมาณ ด้านบุคคล และด้านบริหารทั่วไปให้สอดคล้องกัน (เพ็ญญา ชูพงษ์, 2556)

2. รูปแบบการบริหารแบบมีส่วนร่วมโดยใช้สถานศึกษาชุมชน และองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเป็นฐานเพื่อพัฒนาแหล่งเรียนรู้ในโรงเรียนแม่หลวงอุปถัมภ์ไทยศิริ มีองค์ประกอบสำคัญ 5 องค์ประกอบ ได้แก่ หลักการ จุดมุ่งหมาย กระบวนการ การวัดและประเมินผล และเงื่อนไขความสำเร็จ โดยกระบวนการบริหารแบบมีส่วนร่วมโดยใช้สถานศึกษาชุมชน และองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเป็นฐาน มี 5 ขั้นตอน ได้แก่ ขั้นวิเคราะห์ปัญหา ขั้นวางแผน ขั้นดำเนินการ ขั้นสังเกตผลและประเมินผล ขั้นชื่นชมและสะท้อนผล โดยรวมมีความเหมาะสมอยู่ในระดับมาก

ที่สุด โดยรูปแบบดังกล่าวนี้เกิดจากการวิเคราะห์ สังเคราะห์แนวคิด ทฤษฎี การสัมภาษณ์ ผู้บริหารและครูที่ปฏิบัติงานพัฒนาแหล่งเรียนรู้ในโรงเรียน ผู้ทรงคุณวุฒิซึ่งเป็นผู้เชี่ยวชาญและมีประสบการณ์ในการบริหารสถานศึกษาและการพัฒนาแหล่งเรียนรู้ในโรงเรียน แล้วนำข้อมูลที่ได้มาวิเคราะห์และสังเคราะห์เชื่อมโยงข้อมูลจนได้องค์ประกอบของรูปแบบ 5 องค์ประกอบ ดังกล่าวข้างต้น แล้วจึงเสนอต่อผู้เชี่ยวชาญจำนวน 7 คน เพื่อพิจารณาความเหมาะสมของรูปแบบ ปรับแก้ไขตามข้อเสนอแนะ ซึ่งการพัฒนาแบบดังกล่าวมีองค์ประกอบร่วมที่สำคัญที่ต้องคำนึงถึง ได้แก่ หลักการของรูปแบบ จุดมุ่งหมายของรูปแบบ กระบวนการ การวัดและประเมินผล ซึ่งหลักการของรูปแบบเป็นการกล่าวถึงแนวคิดพื้นฐานของรูปแบบที่พัฒนาขึ้น จุดมุ่งหมายของรูปแบบเป็นการระบุความคาดหวังหรือสิ่งที่ต้องการ ให้เกิดขึ้นจากการใช้รูปแบบ กระบวนการเป็นส่วนที่ระบุถึงขั้นตอน วิธีการ และกิจกรรมต่าง ๆ ที่จะใช้ในงานเพื่อให้บรรลุจุดประสงค์ของรูปแบบ การวัดและประเมินผล เป็นการประเมินผลตามจุดประสงค์ของรูปแบบที่สร้างขึ้น และเป็นไปตามบทบาทของสถานศึกษาเกี่ยวกับการจัดการแหล่งเรียนรู้ คือ สำรวจแหล่งเรียนรู้ จัดทำเอกสารเผยแพร่ จัดตั้งและพัฒนาแหล่งเรียนรู้ รวมทั้งพัฒนาให้เกิดขึ้นองค์ความรู้ และประสานความร่วมมือกับสถานศึกษาอื่น บุคคล ครอบครัว องค์กร หน่วยงาน สถานศึกษาสังคมอื่นที่จัดการศึกษาในการจัดตั้งส่งเสริมพัฒนาแหล่งเรียนรู้ที่เข้าร่วมกัน ส่งเสริมสนับสนุนให้ครูใช้แหล่งเรียนรู้ทั้งในและนอกสถานศึกษาในการจัดกระบวนการเรียนรู้ (Kibler, R. J., 1974); (Joyce, B. & Weil, M., 2000); (ทิศนา แคมมณี, 2558)

3. ผลการใช้รูปแบบการบริหารแบบมีส่วนร่วมโดยใช้สถานศึกษา ชุมชน และองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเป็นฐานเพื่อพัฒนาแหล่งเรียนรู้ในโรงเรียนแม่หลวงอุปถัมภ์ไทยศิริ ทำให้สถานศึกษาได้พัฒนาแหล่งเรียนรู้ในโรงเรียน ได้แก่ แหล่งเรียนรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่น (การปักผ้ามัด - การทำผ้าเขียนเทียน) ห้องสมุด ธนาคารชยะ แปลงเกษตร โรงเรือนเลี้ยงไก่ และห้องสื่อและนวัตกรรมโรงเรียน โดยได้พัฒนาในด้านบุคลากร ด้านทรัพยากรสารสนเทศ ด้านอาคารสถานที่ ด้านการบริการ ด้านความร่วมมือกับชุมชนและผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง และสถานศึกษา ชุมชน และองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีส่วนร่วมในการพัฒนาแหล่งเรียนรู้ในโรงเรียนโดยให้การสนับสนุนงบประมาณ วิทยากรภูมิปัญญาท้องถิ่น วิทยากรให้ความรู้ จัดหาหนังสือเรียน หนังสือเพิ่มเติม สื่อ อุปกรณ์ห้องสมุด ปุ๋ย เมล็ดพันธุ์ผัก บัวรดน้ำ ตะกร้า แรงงาน สนับสนุนและประชาสัมพันธ์แหล่งเรียนรู้ในโรงเรียน ผลลัพธ์ที่เกิดจากการใช้แหล่งเรียนรู้ในโรงเรียนสำหรับการจัดการเรียนการสอน ทำให้นักเรียนมีความรู้ความเข้าใจและทักษะการปักผ้ามัดและทำผ้าเขียนเทียน การใช้ห้องสมุด กระบวนการดำเนินงานธนาคารชยะและการคัดแยกขยะ การปลูกผักปลอดสารพิษ การเลี้ยงไก่พันธุ์ไข่ และการใช้สื่อนวัตกรรมหรือโครงการอาหารกลางวันของโรงเรียน และมีคุณลักษณะอันพึงประสงค์ตามที่สถานศึกษากำหนดไว้ ด้านการมีส่วนร่วม ภูมิปัญญาท้องถิ่น ผู้ปกครอง ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการสนับสนุนงบประมาณ วัสดุอุปกรณ์ แรงงานในการ

พัฒนาแหล่งเรียนรู้ในโรงเรียนเพื่อใช้สำหรับการจัดการเรียนการสอน และนักเรียนมีความพึงพอใจต่อการจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้แหล่งเรียนรู้ในระดับมากที่สุด ทั้งนี้อาจจะเพราะว่าสถานศึกษาได้ศึกษาปัญหาและแนวทางแก้ไขปัญหามา พร้อมทั้งพัฒนาแหล่งเรียนรู้ในโรงเรียนให้มีความพร้อมในการใช้งานสำหรับการจัดการเรียนการสอนในโรงเรียน โดยส่งเสริมให้ครูออกแบบและเขียนแผนการจัดการเรียนรู้ในรายวิชาการงานอาชีพ และบูรณาการร่วมกับรายวิชาคณิตศาสตร์ วิทยาศาสตร์ และศิลปะ กำหนดเป้าหมายและตัวชี้วัดเพื่อพัฒนาผู้เรียนให้มีความรู้ ทักษะ และคุณลักษณะอันพึงประสงค์ตามแผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่ได้มอบหมายให้ครูได้ออกแบบและจัดทำขึ้น จัดหาวิทยากรท้องถิ่นและภูมิปัญญาท้องถิ่นมาให้ความรู้และฝึกปฏิบัติจริง ทำให้นักเรียนมีความรู้ความเข้าใจ ทักษะ และคุณลักษณะอันพึงประสงค์ผ่านเกณฑ์ที่กำหนดไว้ ซึ่งเป็นไปโดยสอดคล้องตามแนวปฏิบัติในการใช้แหล่งการเรียนรู้ในการจัดการเรียนการสอนของสำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา และสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานที่ได้ให้แนวปฏิบัติคือ สถานศึกษากำหนดนโยบายและมาตรการให้ครูผู้สอนใช้สื่อและแหล่งเรียนรู้ในการสอน โดยให้ครูผู้สอนวางแผนการสอน ออกแบบกิจกรรมการสอนให้ผู้เรียนได้ใช้แหล่งเรียนรู้ กำหนดรายการสื่อแหล่งเรียนรู้ที่ใช้ นำผู้เรียนไปใช้แหล่งเรียนรู้ ประเมินผลการใช้แหล่งเรียนรู้ และรายงานผลการใช้ (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2550); (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2555) ทั้งนี้ยังสอดคล้องกับผลการวิจัยของ Herthaison, P., et al. ศึกษาพบว่า ผลการนำระบบการบริหารแบบมีส่วนร่วมในการจัดสภาพแวดล้อมการเรียนรู้ไปใช้ในโรงเรียนประถมศึกษาขนาดเล็ก ทำให้นักเรียนมีคุณลักษณะอันพึงประสงค์อยู่ในระดับดีและดีเยี่ยม คิดเป็นร้อยละ 94.21 และครู นักเรียน ผู้ปกครองมีปฏิสัมพันธ์ที่ดีต่อกันโดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด (Herthaison, P., et al., 2017)

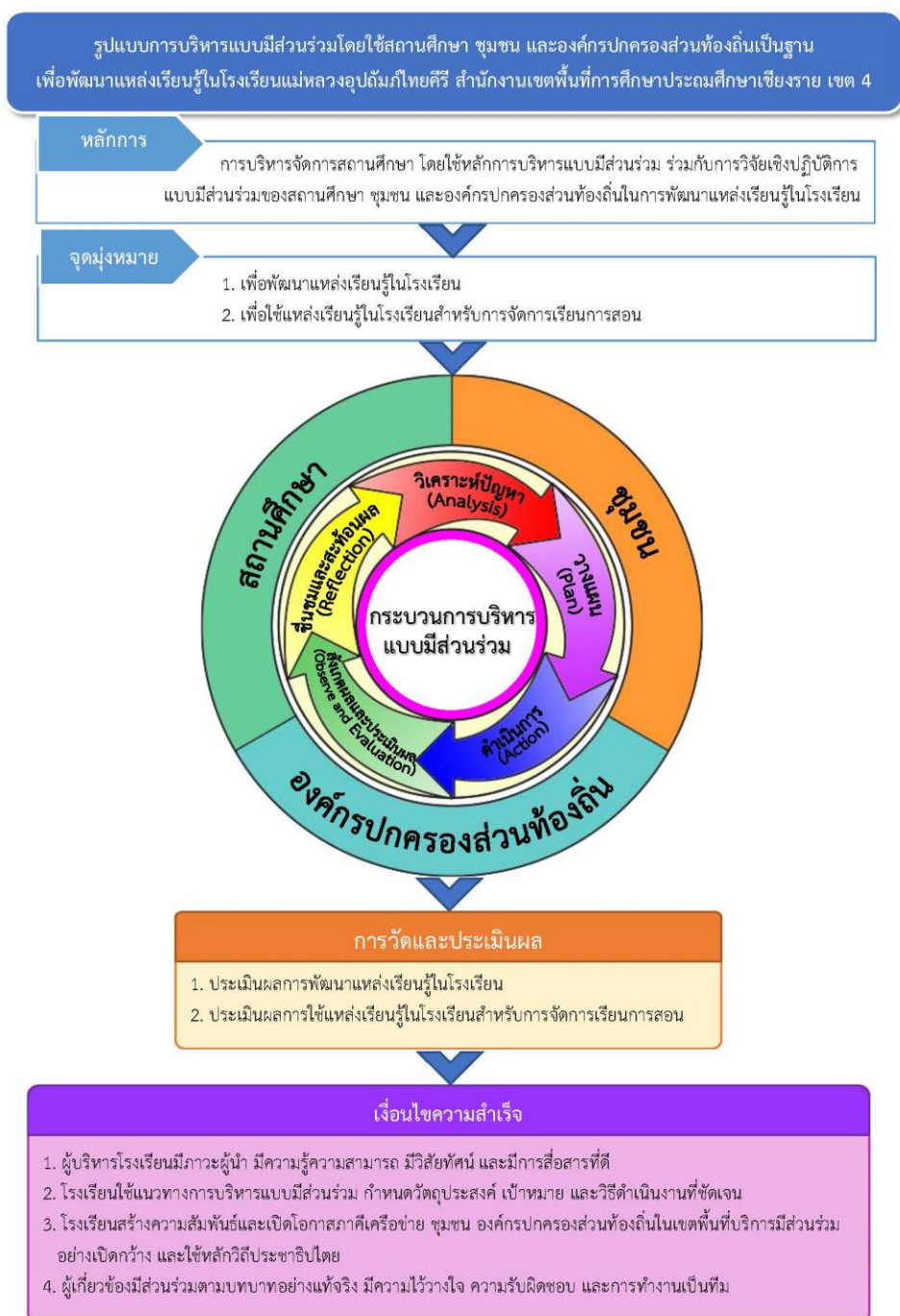
4. ผลการประเมินรูปแบบการบริหารแบบมีส่วนร่วมโดยใช้สถานศึกษา ชุมชน และองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเป็นฐานเพื่อพัฒนาแหล่งเรียนรู้ในโรงเรียนแม่หลวงอุปถัมภ์ไทยศิริพบว่า 1) ผลการประเมินรูปแบบโดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ทั้งด้านปัจจัยนำเข้า ด้านกระบวนการ และด้านผลผลิต และ 2) ผลการประเมินความพึงพอใจของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ชุมชน และองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นต่อการดำเนินงานตามรูปแบบการบริหารแบบมีส่วนร่วมโดยใช้สถานศึกษา ชุมชน และองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเป็นฐานเพื่อพัฒนาแหล่งเรียนรู้ในโรงเรียนแม่หลวงอุปถัมภ์ไทยศิริ โดยรวมอยู่ในระดับมากและมากที่สุดในปีการศึกษา 2563 และปีการศึกษา 2564 อาจจะเป็นเพราะว่า โรงเรียนได้สร้างความสัมพันธ์และการมีส่วนร่วมกับชุมชนและองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และได้จัดประชุมชี้แจงสภาพปัญหา ความต้องการ แนวทางการพัฒนาแหล่งเรียนรู้ในโรงเรียน พร้อมทั้งขอความคิดเห็น ข้อเสนอแนะ ขอความร่วมมือสนับสนุนจากชุมชนและองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในด้านงบประมาณ วัสดุ อุปกรณ์ ทรัพยากรทางการศึกษา และแรงงานในการพัฒนาแหล่งเรียนรู้ในโรงเรียนเพื่อใช้สำหรับการจัดการเรียนการสอน ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของ พิณสุตา สิริธรรังศรี ที่ศึกษาพบว่า การมี

ส่วนร่วมของโรงเรียนและชุมชนเป็นการมีส่วนร่วม 2 ประเภท คือ การมีส่วนร่วมด้านการบริหารจัดการการเรียนรู้ ได้แก่ การกำหนดประเด็นปัญหาและความต้องการทางการศึกษาร่วมกัน การจัดกิจกรรมการเรียนรู้และการปฏิบัติร่วมกัน เช่น การเป็นครูภูมิปัญญา การร่วมสอนและจัดกิจกรรมการเรียนรู้ การจัดแหล่งเรียนรู้ และการมีส่วนร่วมด้านกายภาพ ได้แก่ การร่วมระดมทรัพยากร ได้แก่ เงิน อาคารสถานที่ วัสดุครุภัณฑ์ และอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง และการร่วมสนับสนุนทรัพยากร ได้แก่ การสนับสนุนครูและบุคลากร เพื่อช่วยจัดกิจกรรมการเรียนรู้ซึ่งกันและกัน เงิน อาคารสถานที่ วัสดุครุภัณฑ์ และอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง (พินสุตา สิริธรรังศรี, 2560)

องค์ความรู้ใหม่

ผลจากการวิจัยได้รูปแบบการบริหารแบบมีส่วนร่วมโดยใช้สถานศึกษา ชุมชน และองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเป็นฐานเพื่อพัฒนาแหล่งเรียนรู้ในโรงเรียนแม่หลวงอุปถัมภ์ไทยคีรี สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 4 มีองค์ประกอบสำคัญ 5 องค์ประกอบ ดังนี้

ภาพที่ 1 รูปแบบการบริหารแบบมีส่วนร่วมโดยใช้สถานศึกษา ชุมชน และองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเป็นฐานเพื่อพัฒนาแหล่งเรียนรู้ในโรงเรียนแม่หลวงอุปถัมภ์ไทยศิริ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 4

สรุป/ข้อเสนอแนะ

รูปแบบการบริหารแบบมีส่วนร่วมโดยใช้สถานศึกษาชุมชน และองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเป็นฐานเพื่อพัฒนาแหล่งเรียนรู้ในโรงเรียนแม่หลวงอุปถัมภ์ไทยศิริ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 4 มีองค์ประกอบสำคัญ 5 องค์ประกอบ ได้แก่ หลักการ จุดมุ่งหมาย กระบวนการ การวัดและประเมินผล และเงื่อนไขความสำเร็จ โดยกระบวนการบริหารแบบมีส่วนร่วมมี 5 ขั้นตอน ได้แก่ ขั้นวิเคราะห์ปัญหา ขั้นวางแผน ขั้นดำเนินการ ขั้นสังเกตผลและประเมินผล ขั้นชื่นชมและสะท้อนผล ซึ่งผลการประเมินรูปแบบโดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ดังนั้นข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้มีดังนี้ 1) การนำรูปแบบไปใช้ ควรประชุมชี้แจงและทำความเข้าใจกับครูเกี่ยวกับการดำเนินงานตามรูปแบบเพื่อให้การดำเนินงานไปในทิศทางเดียวกันและเหมาะสมกับบริบทของสถานศึกษา ร่วมทั้งสร้างการมีส่วนร่วมในการพัฒนาแหล่งเรียนรู้ในโรงเรียนตั้งแต่เริ่มต้นจนสิ้นสุดอย่างต่อเนื่อง 2) สถานศึกษาควรสร้างความสัมพันธ์ ความตระหนัก ความเข้าใจในบทบาทหน้าที่และมีส่วนร่วมในการสนับสนุนทรัพยากรทางการศึกษาและแรงงานของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ชุมชน และองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในการพัฒนาแหล่งเรียนรู้ในโรงเรียน ใช้ประโยชน์จากแหล่งการเรียนรู้ในโรงเรียน และแลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกัน 3) ด้านการส่งเสริมการจัดการเรียนรู้โดยใช้แหล่งเรียนรู้ในโรงเรียน ควรจัดการเรียนการสอนในเนื้อหาที่เกี่ยวกับภูมิปัญญาท้องถิ่นที่สามารถเสริมสร้างความรู้ การสร้างชิ้นงานที่เป็นผลิตภัณฑ์จากภูมิปัญญาท้องถิ่นที่มีความหลากหลายและเป็นจุดเด่นหรือเอกลักษณ์ของท้องถิ่น และจิตสำนึกรักท้องถิ่นให้เกิดขึ้นแก่นักเรียน ควรพัฒนาการจัดการเรียนรู้โดยมีกิจกรรมเพื่อพัฒนาทักษะการคิดสร้างสรรค์จินตนาการ การจัดทำโครงการ ที่ให้นักเรียนเลือกเรียนตามความถนัดของตนเอง ซึ่งจะทำให้เกิดความคิดค้นที่เรียนรู้สิ่งใหม่ และสร้างสรรค์ผลงานอย่างมีคุณภาพ ควรจัดการเรียนรู้จากประสบการณ์ของกลุ่มอาชีพ เช่น การทำผลิตภัณฑ์แฮมพู หรือเครื่องดื่มสมุนไพร รวมทั้งการผลิตเปลี่ยนหมุนเวียนปลูกพืชสมุนไพรอื่น ๆ พร้อมกับการปลูกผักปลอดสารพิษ ควรจัดการเรียนการสอนแบบพ่อแม่สอนลูกในทุกแหล่งเรียนรู้ ซึ่งเป็นรูปแบบการเรียนรู้ที่เกิดขึ้นตามธรรมชาติและจากประสบการณ์ในชีวิตประจำวัน และควรใช้ชุมชนและแหล่งเรียนรู้เป็นฐานในการเรียนรู้ และควรจัดให้มีกิจกรรมการเรียนรู้เชิงสร้างสรรค์ที่หลากหลายเพื่อตอบสนองความต้องการของผู้เรียนที่มีความแตกต่างกัน รวมทั้งให้ความรู้ด้านการตลาดเพื่อส่งเสริมความเป็นผู้ประกอบการและความต้องการของตลาดเกี่ยวกับชิ้นงานหรือผลิตภัณฑ์ที่ผลิตขึ้น ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป คือ 1) ควรวิจัยและพัฒนากระบวนการส่งเสริมและสนับสนุนครูในการจัดการเรียนรู้โดยใช้แหล่งเรียนรู้ในโรงเรียนให้มีประสิทธิภาพที่เพื่อพัฒนาทักษะอาชีพ ทักษะชีวิต และคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของนักเรียน และ 2) ควรวิจัยและพัฒนากระบวนการบริหารจัดการส่วนร่วมเพื่อพัฒนาศูนย์การเรียนรู้การปักผ้ามัดและทำผ้าเขียนเทียนในโรงเรียน ซึ่งเป็นผลิตภัณฑ์จากภูมิปัญญาท้องถิ่นและเป็นจุดเด่นหรือเอกลักษณ์ของท้องถิ่น

เอกสารอ้างอิง

- ทีศนา แคมมณี. (2558). ศาสตร์การสอน: องค์ความรู้เพื่อการจัดกระบวนการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพ. (พิมพ์ครั้งที่ 19). กรุงเทพมหานคร: ด่านสุทธา.
- ธนพล ด้านวิวัฒน์วงศ์ และคณะ. (2561). การบริหารแหล่งเรียนรู้โรงเรียนบ้านริมใต้ อำเภอแมริม จังหวัดเชียงใหม่. วารสารบัณฑิตวิจัย, 9(1), 115-130.
- พินสุตา สิริรังศรี. (2560). การบริหารชุมชนและท้องถิ่นของโรงเรียน ในความเป็นผู้นำทางการศึกษา. กรุงเทพมหานคร: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- เพ็ญญา ชูพงษ์. (2556). การบริหารจัดการโรงเรียนขนาดเล็กแบบมีส่วนร่วมของชุมชนและองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น. ในดุชนิพนธ์ปรัชญาดุชนิพนธ์ิต สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์. มหาวิทยาลัยศรีปทุม.
- โรงเรียนแม่หลวงอุปถัมภ์ไทยคีรี. (2562). รายงานการประเมินตนเองของสถานศึกษา ประจำปีการศึกษา 2562. เชียงราย: โรงเรียนแม่หลวงอุปถัมภ์ไทยคีรี สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาเชียงราย เขต 4.
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2555). แนวทางการพัฒนาแหล่งเรียนรู้และการใช้นวัตกรรมในการจัดการเรียนรู้. กรุงเทพมหานคร: ศูนย์บริหารโครงการหนึ่งอำเภอหนึ่งโรงเรียนในฝัน, สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน.
- สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (2550). แนวทางการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ การจัดการเรียนรู้จากแหล่งเรียนรู้. กรุงเทพมหานคร: สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา.
- _____. (2560). แผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2560 - 2579. กรุงเทพมหานคร: พริกหวานกราฟฟิค.
- สุกัญญา แซ่มซ้อย. (2555). การบริหารโดยสถานศึกษาและชุมชนเป็นฐาน: ความท้าทายของการปฏิรูปการศึกษาในทศวรรษที่สอง. วารสารศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยนเรศวร, 14(1), 101-111.
- Dodd, A. W. & Konzal, J. L. (2002). How Communities Build Stronger School. Palgrave: Macmillan.
- Flaxman, E. (2001). The Promise of Urban Schooling. Eric Review, 8(Winter), 6-7.
- Hernthaison, P., et al. (2017). Development of Participative Management System in Learning Environment for Small Sized Primary Schools. International Education Studies, 10(2). 4-14.
- Joyce, B. & Weil, M. (2000). Model of Teaching. (6th Edition). Boston: Allyn and Bacon.
- Kibler, R. J. (1974). Behavioral Objectives and Instructional Process. In Selected Reading for the Introduction to the Teaching Profession. Berkeley: McCutchan.